

Södertörns högskola | Institutionen för lärarprogrammet
Kandidatuppsats 15hp | Utbildningsvetenskap C | Vårterminen 2009

Skoldemokrati – En kvalitativ intervjustudie
som undersöker elevrådet och elevkåren som
demokratiska forum för gymnasieelever i Stockholm.

Av: Akira Wizelius

Handledare: Petra Garberding

Abstract:

School Democracy – a qualitative survey that examines the pupil’s council as a forum for democracy in Stockholm’s upper secondary school.

Educational Science.

Author Akira Wizelius.

The main objective in this study is to examine the pupil’s possibility to affect the upper secondary schools in Stockholm, Sweden. I was once active in the pupil’s council and experienced some hardships, feeling a great dissatisfaction among teachers and principals against pupil’s suggestions and chances to affect their school environment. Thus I wanted to do a contemporary study of where schools in Stockholm stand today within this issue. This study is based on Robert A. Dahl’s theory about democracy, from which I have created my theoretical template, I interpreted Dahl’s theory and formed my own seven institutions from his original theory. With this construction I developed survey questions, which were designed to measure school democracy. I used a qualitative survey method, where I interviewed pupils who are active in the pupil’s council in five different schools today, one of the respondents is a civil servant for the Swedish pupils council centralorganization (Seco).

Based on my interviews I have analyzed whether the contemporary upper secondary schools is or is not democratic. My conclusion, I see a wide variety of democratic institutions in Stockholm today, but when comparing the schools today with schools just six years ago, I can trace down huge differences. The pupil’s have learned to organize in a wider manner than six years ago, moreover the main problem doesn’t seem to be a lack of opportunities to influence the school today, the general attitude against the pupil’s council seem to have changed considerably amongst principals and teachers for the better. The main problem for the schools to actually be democratic in a wide manner seems to lie on the pupil’s, if pupil’s showed more interest the schools would be more democratic. Because schools today strive to be as democratic as possible and with organizations like Seco the pupil’s council will be democratic as well, the schools in the Swedish (Stockholm) contemporary society today is according to my study democratic.

Key words: School democracy, pupil’s council, upper secondary school, democratic and institutions.

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	s. 1.
1.2. Inledning	s. 2.
1.3 Syfte	s. 4.
1.4 Problemställning	s. 4.
2. Teori	s. 4.
3. Avgränsningar	s. 7.
4. Metod och material	s. 8.
4.1 Intervjufrågor	s. 13.
5. Tidigare forskning	s. 14.
6. Analys och resultat	s. 16.
6.1 Första gymnasiet	s. 17.
6.2 Andra gymnasiet	s. 20.
6.3 Tredje gymnasiet	s. 23.
6.4 Fjärde gymnasiet	s. 25.
6.5 Femte gymnasiet	s. 27.
6.6 Seco	s. 29.
6.7 Elevpåverkan	s. 31.
7. Slutsats	s. 32.
7.1 Avslutande diskussion	s. 33.
8. Förslag på vidare forskning	s. 34.
Litteraturlista	
Bilaga: Intervjuer	s. 1-39

1. Bakgrund

Den sjätte juni 2002 klockan 13:00 sprang eleverna, eller numera studenterna ut på skolgården, jag var en av dessa. Under tre år hade jag läst det naturvetenskapliga programmet på gymnasiet. Under tiden som jag gick där, beslöt jag mig för att bli aktiv i elevrådet, jag ville framförallt göra skolan till en roligare och bättre plats för dess nuvarande och i viss mån framtida elever. Jag deltog aktivt i elevrådet och kom med en hel del förslag på vad som kunde göras, jag var med om att anordna flertalet idrottsevenemang som volleyboll- och fotbollsturneringar, ett par temadagar, maten i skolan etcetera. På det gymnasiet där jag gick använde man sig av klassrepresentanter, två personer ifrån varje klass. Det ledde till att vissa elever var med för att de blivit tvingade dit (för att klassen var tvungna att ha representation) eller valt att vara med för att missa lektioner (många av mötena låg på lektionstid). Det fick mig intresserad av elevrådet som fenomen.

Varför finns det en sådan brist på intresse? Det var en av de frågor som jag ställde mig under den tiden. Ett svar kan vara att eleverna egentligen inte fick säga till om så mycket. Flertalet av de beslut som togs gällande förändringar, förslag, turneringar, teman etcetera var tvungna att godkännas av rektorn på skolan. Och flertalet av förslagen möttes med skeptiska ögon. Dessutom var budgeten för elevrådet strikt begränsad, vilket påverkade rimligheten i vissa förslag.

Ett annat svar kan vara att eleven inte känner något engagemang för att ta sig extra tid till att förbättra skolan. Gymnasiet ses kanske som en transportsträcka till högre studier, det finns ingen anledning att odsla sin tid på det, när hela ens framtid kan hänga på de betyg man får efter varje kurs, vilket indirekt kräver att man är motiverad i sitt studerande under tre års tid. En annan orsak kan vara den oförmåga lärare har till att uppmuntra elevers engagemang, om elevrådet ses som ett demokratiskt forum då borde lärarna motivera och inspirera eleverna till att delta, vilket väldigt få av lärarna på den här skolan gjorde.

Det här har fått mig att undra, har elevrådet verkligen någon chans till att utöva inflytande, eller används den bara för syns skull utåt? Är tanken egentligen att elever ska få lära sig de demokratiska processerna utan en egentlig chans till att utöva inflytande? Det vill säga får och kan de påverka överhuvudtaget?

1.2 Inledning

Vad är demokrati? Demokrati definieras som ”stat med folkvälde”¹ vilket i sig innebär att folket måste kunna vara med och påverka sin omgivning. Det demokratiska styrelsesättet är det dominerande i dagens moderna värld. Då kan man fråga sig vilka utgör folket? Och vilka är det som ska styra? Dessa frågor har lett till problem inom demokratiska stater då det politiska idealet är att alla skall ses som tillräckligt kvalificerade att styra medan i realiteten så är det bara vissa som anses vara kompetenta nog.

Demokrati kan även ses som en uppsättning politiska institutioner som hela tiden producerar och reproduceras i en process som leder till att folket ska kunna fatta gemensamma bindande beslut.² Begreppet demokrati grundar sig även på andra mer implicita värden. *Frihet, jämlikhet och broderskap*, dessa politiska slagord myntades under den franska revolutionen för demokratin och dess sak, de ekar än idag. Frihet innebär att vara fri från förtryck, att kunna ta ansvar för sina handlingar som man utför i frihet. Jämlikhet innebär att alla människor skall ses som lika värda samt broderskap innebär att man ska behandla och bemöta människor som man själv vill bli bemött. Dessa politiska slagord tolkas väldigt olika beroende på hur man ser på allmänhetens bästa, ett annat ideal som förespråkas inom demokratin.

Robert Dahl redogör för fem argument för demokrati: föreställningen om en *inneboende jämlikhet*, allas lika värde: människorna ges den största möjligheten till *frihet, allmänhet och självbestämmande*, det finns få begränsningar: *moralisk autonomi*, att vara moraliskt självständig: *mänsklig utveckling* då demokratin bygger på deltagande samt att demokratin är ett sätt att skydda *personliga intressen*, där ett demokratiskt styre i större utsträckning kan erbjuda en fredlig och välordnad alternativ till att påverka sin regering.³

Demokratin har onekligen utvecklats sedan Antiken och styrelsesättet bygger på mer än ordets rena betydelse. Sverige som är en demokratisk stat vill att de värden och de ideal som demokratin eftersträvar ska förstås, användas och reproduceras. Ett forum där detta är möjligt och värt att eftersträva är skolväsendet. Min studie kommer inte att ligga på nationell eller statlig nivå, undersökningen kommer att fokusera på skolan, mer specifikt gymnasieskolan

---

¹ Svenska akademins ordlista över svenska språket (Saol) (2006) 13e upplagan. Nordstedt akademiska förlag: Stockholm. s. 141.

² Dahl, Robert. A (2005) *Demokratin och dess antagonister*. Stockholm: Ordfront. s. 13 – 23.

³ Dahl, a.a. s. 129 – 150.

och hur de fungerar som demokratiska institutioner i Stockholm. Mitt primära fokus för den här studien kommer att vara elevrådet och elevkåren, men jag kommer även att blanda in resonemang som kanske inte har en direkt koppling till dessa organisationer.

Att främja en demokratisk skola är ett uttalat politiskt mål, det framgår framförallt i den nuvarande läroplanen (Lpf94) där det står

Det offentliga skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (1985:1100) slår fast att verksamheten i skolan skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och att var och en som verkar inom skolan skall främja aktningen för varje människas egenvärde och respekten för vår gemensamma miljö (1 kap. 2 och 9§§).⁴

Detta resonemang utvecklas längre fram i skriften:

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värden. Undervisningen skall bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevers förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt delta i samhällslivet. Elevernas möjligheter att utöva inflytande på undervisningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka skyldigheter och rättigheter eleverna har.⁵

Det finns alltså förväntningar på att eleverna skall bli demokratiska medborgare. Demokrati bygger på att samhället skall utvecklas i gemenskap, alla människor är lika värda således bör alla människors åsikter och förslag få gensvar och kunna diskuteras. Ett av målen som eleven måste uppnå (ett krav för ett godkänt betyg) är att eleven "har förutsättningar att delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetsliv,"⁶ Längre fram står det att:

Skolan skall sträva mot att varje elev

- tar personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö,
- aktivt utövar inflytande över sin utbildning,
- utifrån kunskap om demokratins principer vidareutvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- utvecklar sin vilja att aktivt bidra till en fördjupad demokrati i arbetsliv och samhällsliv och
- stärker sin tilltro till den egna förmågan att själv och tillsammans med andra ta initiativ, ta ansvar och påverka sina villkor.⁷

---

⁴ *Läroplan för de frivilliga skolreformerna Lpf 94 – Gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, den kommunala vuxenutbildningen, statens skolor för vuxna och vuxenutbildningen för utvecklingsstörda.* s. 3. www.skolverket.se den 17 november 2008 kl (14:27).

⁵ Lpf 94, a.a. s. 4.

⁶ Lpf 94, a.a. s. 10.

⁷ Lpf 94, a.a. s. 13.

Det här är alltså ett flertal mål som skolorna skall sträva mot men inte nödvändigtvis uppnå, vilket innebär att eleverna inte behöver eller förväntas uppnå dessa mål för ett godkänt betyg.⁸ Om eleverna ska bli demokratiska medborgare så anser jag att de borde kunna lite mer än att delta i demokratiska beslutsprocesser. Jag antar att en av dessa processer är klassrådet, på klassrådet brukar man ofta utse en eller flera klassrepresentanter som ska vara med i skolans elevråd. Jag kommer att undersöka elevrådet som ett demokratiskt forum för eleverna, verkar elevrådet demokratiskt?

1.3 Syfte

Mitt syfte är att undersöka hur demokrati uttrycks och vilka demokratiska processer som används i dagens Sverige, med specifikt fokus på några gymnasieskolor i Stockholm. Vidare ämnar jag att föra ett resonemang om eleverna har något reellt inflytande på skolorna samt en problematisering av hur långt elevinflytandet får gå.

1.4 Problemställning

De problem som jag ämnar undersöka är: Har eleverna något inflytande på skolrelaterade frågor? Kan eleverna förhandla överhuvudtaget? Uppmuntras eleverna till att delta i elevrådet? Vilka får bli representanter? Vilka motstånd finns det mot elevers organisering?

2. Teori

Min teoretiska utgångspunkt för den här uppsatsen kommer att grunda sig på Robert Dahls teorier om demokrati. Dahl lanserar begreppet polyarki i sin bok *Demokratin och dess antagonister* som enligt författaren innebär ”/.../en uppsättning politiska institutioner nödvändiga för storskalig demokrati.”⁹ I och med att skolan utgör en stor del av människors liv så anser jag att det är rimligt att granska gymnasieskolan som en politisk institution. Dahl tar upp sju institutioner, som alla måste förekomma för att polyarki skall kunna uppnås. Dessa är:

1. Valda befattningshavare.
2. Fria och opartiska val.
3. Allmän rösträtt
4. Rätt att kandidera i val

---

⁸ Lpf 94, a.a. s. 9.

⁹ Dahl, a.a. s. 340.

5. Yttrandefrihet
6. Alternativa informationskällor
7. Församlingsfrihet.¹⁰

Begreppet institutioner utgör alltså i detta fall ett slags kriterier för att kunna mäta graden av demokrati. Vid en första anblick kan man konstatera att dessa institutioner lämpar sig bäst vid en granskning på internationell nivå, jag kommer att försöka anpassa dem till den kontext som min undersökning figurerar i.

Författaren beskriver den första institutionen *Valda befattningshavare* som ”Kontrollen över myndigheternas politiska beslut ligger enligt författningen hos valda befattningshavare”¹¹ de valda befattningshavarna i mitt fall är elevrådet, frågan blir då: ligger kontrollen hos dem? Alltså vill jag undersöka om elevrådet har någon makt att påverka eller bromsar rektorn eller skolledningen elevrådets beslut?

Den andra institutionen är *Fria och opartiska val*. Dahls definition lyder ”De valda befattningshavarna utses i regelbundet återkommande och opartiska val, där tvångsinslag är mycket begränsade.”¹² Om befattningshavarna är de personer som blir utvalda till elevrådet så ställer jag mig frågande till hur dessa väljs? Och om alla verkligen vill delta? Om eleverna i en klass inte vill tvingas de då till att skicka representanter ändå?

Den tredje institutionen *Allmän rösträtt* definieras ”Praktiskt taget alla vuxna har rösträtt vid valen av befattningshavare.”¹³ Personer över 18år är tillåtna att rösta i Sverige, de flesta gymnasieelever är yngre än 18år. Är de verkligen politiskt mogna för att kunna påverka? Det här är ett resonemang som kommer att återfinnas längre fram. Jag ser det som motargumentet kontra elevinflytande, utifrån Dahls definition har jag dock valt att anpassa allmän rösträtt till att vara röstmöjligheter på personer utanför klassen. Kan och får man rösta på elevrepresentanter som inte går i klassen?

---

¹⁰ Dahl, a.a. s. 343f.

¹¹ Dahl, a.a. s. 343.

¹² Dahl, a.a. s. 343.

¹³ Dahl, a.a. s. 344.

Den fjärde institutionen lyder *Rätt att kandidera i val*: ”Praktiskt taget alla vuxna har rätt att kandidera till de offentligt valda befattningarna, även om åldersgränsen kan vara högre för att inneha en vald befattning än för att rösta.”¹⁴ Detta leder till att jag ställer frågan: får alla ställa upp som kandidater till elevrådet?

Polyarkins femte institution är: *Yttrandefrihet* ”Medborgarna har rätt att uttrycka sina åsikter om politiska frågor i vid bemärkelse, utan att riskera allvarliga straff. Detta innefattar kritik av makthavarna, staten, regeringen, det socioekonomiska systemet och den förhärskade ideologin.”¹⁵ Det får mig att undra, kan man säga, påstå eller föreslå vad som helst utan någon som helst risk att bli relegerad?

Dahls sjätte institution är *Alternativa informationskällor*: ”Medborgarna har rätt att söka alternativa informationskällor. Sådana finns och är lagligt skyddade.”¹⁶ Jag ställer då frågan om någon information begränsas? Framförallt på lektionerna? Lärs det ut hur man finner alternativa källor? Framförallt annan litteratur än den som används på kursen.

Den sista institutionen är *Församlingsfrihet*: ”För att säkra sina olika rättigheter, inklusive dem som angetts ovan, har medborgarna också rätt att bilda relativt oberoende föreningar och organisationer, däribland politiska partier och intressegrupper.”¹⁷ Min tanke blev då: uppmuntras och finns det andra kollektiva elevgrupper utanför elevrådet? På den skolan där jag gick hade vi eget företagande, dessa elevgrupper ”tog” vissa av elevrådets uppgifter; jag ställer mig då undrande till om denna motsättning finns kvar eller om dessa elevgrupper numera ses som något positivt. Vidare är det intressant att undersöka om det finns elevgrupper som verkar av egenintresse, det vill säga inte gör något för att få ett betyg.

Min tolkning av Dahls sju institutioner utgör således min operationella mall för denna studie, där min tolkning av dessa institutioner är det som studien kommer att grundas på.¹⁸ De sju institutionerna fokuserar inte bara på elevrådet utan även i viss mån på hur skolan agerar i

---

¹⁴ Dahl, a.a. s. 344.

¹⁵ Dahl, a.a. s. 344.

¹⁶ Dahl, a.a. s. 344.

¹⁷ Dahl, a.a. s. 344.

¹⁸ Hellevik, Ottar (1984) *Forskningsmetoder i sociologi och statsvetenskap*. Natur och kultur. Beta grafiska: Lund. s. 85 -88.

helhet i frågor som yttrandefrihet och alternativ information, dessa institutioner kan förstärka skolan som demokratisk institution.

3. Avgränsningar

Det är viktigt för läsaren att veta att min undersökning inte kommer att göra något anspråk på att kunna redogöra för den ”demokratiska” skolan. Jag har avgränsat och snävat ned begreppet demokrati till de sju institutioner som Robert Dahl lägger upp för en polyarki. För att genomföra en fullgod studie av skoldemokrati skulle en forskare troligen behöva en större teoretisk ram och ett flertal olika perspektiv. Jag har dock valt att luta mig till min tolkning av dessa sju institutioner. Vidare representerar intervjuerna som jag har genomfört inte på något sätt en godtagbar generell bild av hur det ser ut i verkligheten, det är sex personers subjektiva åsikter och min tolkning av dessa som avgör var jag anser att skoldemokratin står idag. Fem av respondenterna är aktiva i elevrådet och företräder olika skolor. Den sjätte företräder Sveriges elevråds centralorganisation (Seco). För mer tyngd skulle undersökningen behöva fler respondenter men då samtliga respondenter är aktiva så anser jag att uppsatsen ändå är relevant i sammanhanget.

4. Metod och material

Jag kommer i min uppsats att använda mig av kvalitativ metod. Det finns flera metoder som kan gå under namnet kvalitativa. En kvalitativ metod skiljer sig från en kvantitativ då kvantitativa metoder ämnar kvantifiera information, det grundar sig då på siffror och mängder som sedan analyseras genom statistisk. Medan de kvalitativa metoderna grundar sig i en större utsträckning på forskarens tolkning.¹⁹ Vidare ämnar kvalitativa metoder att gå på djupet där kvantitativa siktar på en bred täckning. Samt att de grundar sig på en närhet till det levande.²⁰ Två perspektiv som gynnar min undersökning och dess syfte, att undersöka skoldemokrati. En svaghet med den kvalitativa metoden är att informationen inte är tillräcklig för en generalisering, alltså är det svårt att presentera informationen som giltig för alla.²¹ Således gör jag inga anspråk på att vilja eller kunna presentera något resultat som på något sätt kan generaliseras, däremot ämnar jag presentera ett resultat som går på djupet med skoldemokratin i Stockholm.

Jag har kontaktat flertalet gymnasieskolor i Stockholm genom att ringa eller skicka e-mail för att försöka få tag på personer som kan medverka i undersökningen, jag har intervjuat fem gymnasieelever samt en tjänsteman hos Seco. Jag har alltså genomfört sex intervjuer totalt. Intervjuerna kommer att innehålla ett antal slutna frågor, frågor som motsvarar de institutioner som jag undersöker, utöver dessa slutna (direkta) frågor så kommer intervjun vara så öppen som möjligt med korta frågor, som ämnar vara tematiskt inriktade på demokrati. Dessa följs upp med spontana följdfrågor.²² Jag har även fått tag på elevrådsaktiva från olika skolor för att få en så stor variationsbredd som möjligt. Vidare har dessa personer en sannolik kunskap om området skoldemokrati, då elevrådet kan ses som skolans demokratiska forum. Personerna som figurerar i intervjuerna ser jag som respondenter, de är själva delaktiga i den företeelse som jag studerar.²³ Jag vill få fram elevernas egen bild av hur elevrådet fungerar som demokratisk institution.²⁴ Däremot har jag inga ambitioner att undersöka hur elever utanför elevrådet ställer sig till den här frågan, något som kanske skulle resultera i en annorlunda bild

---

¹⁹ Magne Holme, Idar och Krohn Solvang, Bernt (1997) *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur. s. 76.

²⁰ Magne och Krahn, a.a. s. 78 (Se tabell 5.1).

²¹ Magne och Krahn, a.a. s. 79 – 83.

²² Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik och Wängnerud, Lena (2005) *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (andra upplagan) Stockholm: Nordstedts Juridik AB. s. 289ff.

²³ Esaiasson, med flera, a.a. s. 286ff.

²⁴ Esaiasson, med flera, a.a. s. 281f.

av hur skoldemokratin fungerar. Jag har spelat in och transkriberat samtliga intervjuer.²⁵ Samtliga av respondenterna var aktiva i olika elevråd eller elevorganisationer när den här undersökningen genomfördes. Av etiska skäl så kommer skolorna och intervjupersonerna att anonymiseras, gymnasieskolorna och namnen i bilagorna samt i uppsatsen är alltså fingerade.²⁶ Jag har försökt få tag på skolor i olika områden och med olika förutsättningar, två av skolorna ligger i Stockholms förorter, resterande ligger relativt centralt. Detta för att få en så god representation av Stockholms området som möjligt.

Det finns en hel del problem med att välja en kvalitativ metod, metodologin bygger på en närhet och förståelse, det skapar också förväntningar. För att genomföra min undersökning så har jag valt intervjuemetoden. Personerna som intervjuas i undersökningen kanske anpassar sina svar till de förväntningarna som forskaren har, istället för att redogöra för sina egentliga uppfattningar,²⁷ vilket alltid är en risk när man väljer intervjuemetoden. Vidare finns det en åldersrisk, jag är relativt ung och de kanske känner sig mer förtrogna till mig. Sedan finns det en möjlighet att min erfarenhet av elevrådet kan göra sig känd och det i sin tur skulle kunna påverka respondenterna.

Ett par frågor man bör ställa sig som forskare om man väljer att använda intervjuemetoden är exempelvis: Kan jag undvika att påverka dem med ledande frågor? Hur påbörjar jag ett intervjuprojekt? Kan intervjuerna skada de som jag intervjuar?²⁸ Flera exempel kan ges, men det är viktigt att man inte ställer vilka frågor som helst och att man inte intervjuar någon utan dennes tillåtelse. Utifrån Steinar Kvales definition så utför jag en fokuserad intervju, min studie är fokuserad på ett visst tema i den intervjuades livsvärld, nämligen elevrådet eller elevkåren. Den ämnar vara öppen, med ett viss mått av struktur på frågorna. Jag har operationaliserat Dahls polyarkibegrepp utan att försöka leda de intervjuade till bestämda uppfattningar om temat.²⁹ Vidare ämnar jag att försöka uppnå de sju stadier som en intervjuundersökning bör innehålla, *tematisering, planering, intervju, utskrift, analys, verifiering och rapportering*.³⁰

---

²⁵ Magne och Krahn, a.a. s. 99 – 109.

²⁶ Esaiasson, med flera, a.a. s. 285f.

²⁷ Magne och Krahn, a.a. s. 98 Esaiasson, med flera. s. 293f.

²⁸ Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur. s. 19.

²⁹ Kvale, a.a. s. 35ff.

³⁰ Kvale, a.a. s. 85.

Jag kommer att försöka studera och tolka materialet enligt hermeneutiska principer, för att vinna en giltig och gemensam förståelse för textens mening.³¹ Jag kommer att använda mig av den femte principen där ” /.../måste intervjuaren ha en omfattande kunskap om temat för att kunna förnimma nyanserna i de meningar som kommer till uttryck och de olika sammanhang som meningarna kan ingå i.”³²

Kunskapen är hämtad från statsvetenskapliga kurser. Jag kommer även att transkribera intervjuerna för att skapa mitt material. Materialet kommer att finnas efter litteraturlistan i en bilaga. I intervjubilagan så kommer jag försöka att skriva ut alla ord och ljud som jag hör. Ibland kanske jag inte hör vad jag eller respondenten eller respondenterna säger således står det *ohörbart* på dessa ställen. Vidare skriver jag ut alla ljud som avges, exempelvis från mobiler eller när jag eller den eller de som intervjuas skrattar eller liknande. Eftersom det kan påverka analysresultatet. En slutlig aspekt är att jag har valt att utesluta visst material på grund av olika skäl, framförallt etiska skäl då respondentens eller respondenternas identitet kan röjas.³³

Jag har valt att benämna skolorna i undersökningen i den ordning som jag genomför intervjuerna, således heter skolan där jag intervjuade respondenter först ur ett tidsmässigt aspekt alltså, *Första gymnasiet*. Det är alltså ingen inbördes ordning på något sätt. Dessutom hänvisar jag i studien till en bilaga där intervjuerna återges i den ordning de genomfördes, eftersom intervjun på Seco genomfördes innan den på Andra gymnasiet så är den alltså intervju två.

Jag har försökt skapa frågor som kan svara på de uttryck för demokrati som jag undersöker, frågor som ska svara på den operationalisering (där jag gör teorin användbar för min studie) som jag har genomfört.³⁴ Visserligen missar min operationalisering en total täckning av begreppet demokrati, men jag anser ändå att den utgör en fullgod representation av demokrati i skolan utifrån den operationalisering som jag har genomfört.³⁵ Således är min undersökning av teorikonsumerande art, jag utgår från Dahls demokratiska teori och antar att den är sann,

---

³¹ Kvale, a.a. s. 49 – 54.

³² Kvale, a.a. s. 52.

³³ Kvale, a.a. s. 104 – 116.

³⁴ Se teoriavsnittet

³⁵ Hellevik, a.a. s. 85 – 88.

utifrån denna teori skapar jag min egen definition av de teoretiska begreppen som jag sedan tillämpar i studien. Studien som i mitt fall ämnar undersöka skoldemokrati.³⁶ Där skillnaderna i vilka demokratiska institutioner som används i respektive skola, (det vill säga skillnaden i graden av demokrati) ses som beroende variabel, medan de oberoende variablerna är min tolkning av Dahls sju institutioner.³⁷ Eftersom ”/.../ i allmänhet tänker sig att variation i de oberoende variablerna *orsakar* eller *förklarar* variationen i den beroende variabeln.”³⁸ Variationen hos de olika institutionerna som jag har ställt upp, orsakar troligen variationen i hur demokratiska skolorna är enligt min definition. Det vill säga att skolorna är mer eller mindre demokratiska beroende på hur många av de sju institutionerna som jag anser att de uppnår, skillnaderna i huruvida en institution uppnås eller inte uppnås skapar sämre eller bättre förutsättningar för en demokratisk skola.

En ytterligare del som forskare bör beakta är reliabiliteten och validiteten i deras undersökningar. För att uppnå en god validitet bör man försöka uppnå tre punkter. Den första punkten ämnar uppnå en överensstämmelse mellan teoretisk definition och empiriskt uttryck (operationell indikator). Den andra punkten vill uppnå en frånvaro av systematiska fel och den tredje punkten vill garantera att vi undersöker det vi påstår att vi undersöker.³⁹ Den första och den tredje punkten motiveras under teorin, min tolkning av Dahls institutioner utgör undersökningens överensstämmelse med empirin och teorin motiverar också att uppsatsen strävar efter att undersöka skoldemokrati. Den andra punkten grundar sig också på min tolkning av begreppet skoldemokrati, däremot finns det risk för att min tolkning kan ge grund till systematiska fel eftersom min definition inte är täcker begreppet i sin helhet, en annan definition eller en annan analysenhet kanske skulle kunna svara bättre på hur det är ställt med skoldemokratin i Stockholmsgymnasieskolor, således kan min begränsning av begreppet demokrati bli något missvisande. Något varje forskare måste vara medveten om. Förutom detta ska jag i störst möjliga mån försöka att undvika osystematiska fel som skapats av slarv eller kodningsfel för att öka reliabiliteten samt att komplettera denna med en god begreppsvaliditet, som i min uppsats är definitionen av skoldemokrati.⁴⁰

---

³⁶ Esaiasson, med flera, a.a. s. 40f och 97f.

³⁷ Esaiasson, med flera, a.a. s. 52ff.

³⁸ Esaiasson, med flera, a.a. s. 53.

³⁹ Esaiasson, med flera, a.a. s. 61.

⁴⁰ Esaiasson, med flera, a.a. s. 61 – 69.

En sista aspekt gällande metodologin är källkritiken. Jag kommer att sträva efter att min undersökning ska uppnå, äkthet; som behandlar källmaterialets autenticitet, i min undersökning förekommer utdrag ur skolverket, läroplaner samt regeringsdokument, jag förutsätter att dessa är äkta. Undersökningen försöker också vara oberoende; där bekräftning förstärker en redogörelse, det vill säga om mer än en respondent säger samma sak så förstärks resultatet; där respondenterna är primärkällor, de deltar själva eller har deltagit själva i elevrådet; och att respondenten är oberoende, vilket i princip är omöjligt, jag tror inte att de agerar efter tvång eller hot däremot efter förväntningar, något som är svårt att undvika. Undersökningen är samtida eftersom intervjuerna genomförs under december år 2008. En sista aspekt med källkritik är tendens, det är möjligt att min undersökning blir tendentiös då jag har egna upplevelser och egna förväntningar på elevrådet, däremot tror jag inte att eleverna är tendentiösa.⁴¹

---

⁴¹ Esaiasson, med flera, a.a. s. 307 – 313.

4.1 Intervjufrågor

Jag har valt att använda mig av följande frågor:

- Hur kommer det sig att du blev aktiv i elevrådet?
- Hur tycker du att elevrådet fungerar? Vad är det som gör att det fungerar bra/dåligt?
- Måste elevrådet ha klassrepresentanter från alla klasser i skolan? (Institution 2)
- Kan man rösta på elevrådsrepresentanterna i ett "allmänt" val, det vill säga på representanter utanför ens egen klass? (Institution 3)
- Har vem som helst rätt att kandidera till elevrådet? (Institution 4)
- Tycker du att elevrådet kan påverka och förändra skolan? (Institution 1)
- Måste elevrådets beslut godkännas? (Institution 1) Vilka frågor är förhandlingsbara?
- Kan en elev riskera att bli relegerad för något som den har sagt? (Institution 5)
- Får ni använda er av andra källor än läroböcker på lektionerna? Vilka? Lärs det ut hur man ska gå tillväga för att använda dessa? (Institution 6)
- Finns det möjlighet till alternativa läroböcker, det vill säga andra böcker med annan information? (Institution 6)
- Finns det några elevorganisationer förutom elevrådet (som inte anordnas av elevrådet och inte är del av en kurs)? (Institution 7)
- Uppmuntras elever till att vara med i elevrådet? Av lärare, elever och andra personer?
- Tycker du att elever ska kunna påverka? (Motargument)

Visserligen kan man ställa andra frågor som i sig kan leda till andra resultat, men jag har gått på min intuition när det gäller dessa frågor. Möjligen skulle man kunna formulera mer öppna frågor som: Vad anser du om klassrepresentanter? Vilka möjligheter har ni på skolan till alternativa informationskällor? Vilka läroböcker använder ni? Får ni använda andra läroböcker? Flera förslag kan ges, jag har dock valt att luta mig av de frågorna som redogörs i punkterna ovan, i större eller mindre utsträckning och med en viss anpassning till situationen, frågorna är inte alltid ställda som ovan men de är snarlikt ställda.

5. Tidigare forskning

Det finns ett flertal undersökningar som granskar skoldemokratin i Sverige, bland annat genomförde Utbildningsdepartementet en utredning under året 2003. I departementsserien 2003:46 skriver en arbetsgrupp från Utbildningsdepartementet om elevers inflytande i skolan. Arbetsgruppen ser det som en demokratisk fråga, där skolan skall förankra demokratiska värden samt att ge eleverna en möjlighet att påverka sin omgivning.⁴² Utredningen betonar även vikten av att utgå från elevernas egna intressen, där departementet menar delaktigheten och möjligheten till att delta är central.⁴³ Gruppen problematiserar vidare ambitionen med elevråd, där de menar att deltagandet ibland riskerar att bli en dekoration då det egentligen inte utgår från elevernas intressen.⁴⁴ Vidare diskuteras lokala styrelser med eller utan elevmajoritet samt det stöd eller snarare motstånd som finns hos framförallt lärare.⁴⁵ Det som däremot skiljer sig från min studie är att gruppen anser att:

Den kanske viktigaste delen av elevinflytandet är den del som handlar om det som sker i klassrummet, d.v.s. inflytandet över lärandeprocessen. Detta kan ses som en del av det individuella inflytandet. I Lpo och Lpf återfinns skrivningar om elevens ansvar för sina studier och inflytande över sin utbildning och att eleverna skall ha ett inflytande över arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen.⁴⁶

Något jag visserligen tycker är viktigt, men min studie kommer inte att fokusera på det även om lektionerna diskuteras, även om gruppen behandlar en hel del av de problem som jag anser att skolan har när det gäller elevinflytande och skoldemokrati.

Jessica Schilling genomförde en studie tidigare i år, författaren undersökte hur elevrådet på en specifik skola kunde förstärka elevinflytandet och elevdemokratin. Schilling lägger sitt fokus på en svensk gymnasieskola där hon ämnar undersöka elevdemokrati som ett led av skolutvecklingen.⁴⁷ Schilling använde sig av den kvalitativa textanalysen som instrument för att analysera olika dokument som hon har fått tillgång till exempelvis elevrådsprotokoll. Vidare motiverar författaren sitt val av just denna skola, då hon ämnar undersöka ett relativt nystartat elevråd.⁴⁸ Schilling utgår från vissa begrepp som förekommer inom skolväsendet när

---

⁴² Departementsserien (Ds) (2003:46) s. 9. Tillgänglig på http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3271&dok_id=GRB446 den 27/12 -08 kl 15:10

⁴³ Ds, a.a. s. 10f.

⁴⁴ Ds, a.a. s. 11ff.

⁴⁵ Ds, a.a. s. 55fff.

⁴⁶ Ds, a.a. s. 69

⁴⁷ Schilling, Jessica (2008) *Elevdemokratisering – Hur elever bidrar till att demokratisera sig själva genom ett elevråd*. Karlstad Universitet. s. 3. Tillgängligt på <http://kau.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:5669> den 28/12 – 08 kl 21:11.

⁴⁸ Schilling, a.a. s. 14f.

man talar om elev- eller skoldemokrati. Begreppen som hon använder är *elevdemokrati*, *elevinflytande och skolutveckling*.⁴⁹ Däremot har jag svårt att förstå författarens teoretiska utgångspunkt, det verkar som om författaren har försökt skapa en egen tolkning av vissa begrepp utan någon tydlig teoretisk förankring, även om jag anser att studien är stark och ambitiös så missar författaren en essentiell del då den teoretiska kopplingen inte känns självklar. Visserligen motiverar hon vad hon vill göra och vad hon ämnar undersöka och gör det, men det finns ingen klar koppling till teorier om demokrati som jag ser det. Studiens slutsats är i vilket fall att initieringen är den avgörande faktor för hur den elevdemokratiserande skolutvecklingen går till. Vidare ser Schilling skolan som det primära forum där de grundläggande demokratiska värden kan odlas, för att i slutändan skapa aktiva medborgare.⁵⁰

En annan studie som är värd att nämnas i sammanhanget är Alexandra Eckhardt och Odile Fors studie om elevinflytande på gymnasiet. Författarnas syfte var att lyfta fram elevers samt lärares uppfattningar om elevinflytandet där de framförallt lägger fokus på lektionerna och dess planering.⁵¹ Uppsatsförfattarna menar att om eleverna skall kunna ha något inflytande så måste lärarna hjälpa dem, lärarna och eleverna måste kunna arbeta tillsammans.⁵² Vidare argumenterar författarna för att gymnasieskolorna i dagens Sverige måste bli bättre på att utöva elevinflytande och menar att det är en fråga för demokratin. De säger att elevinflytande ”fullt ut” inte förekommer, frågan kan då ställas, är det önskvärt med elevinflytande ”fullt ut?” Något som författarna inte verkar problematisera. Vidare ligger uppsatsens fokus på strävningssmålen, mål som skolorna inte behöver uppnå.⁵³

Eckhardt och Fors har använt sig av John Deweys teori som grundar sig på fem punkter, först ska man utgå från elevens intresse, den andra ett problem, den tredje observationer, den fjärde lösningar och den femte prövning av sin metod. Vidare anser Dewey att skolan har tre viktiga funktioner tillgodose, eliminera negativ påverkan samt skapa möjlighet till förändring. Den

---

⁴⁹ Schilling, a.a. s. 7f.

⁵⁰ Schilling, a.a. s. 34.

⁵¹ Eckhardt, Alexandra och Fors, Odile (2008) ”Att vara människa i klassrummet” – lärares och elevers uppfattningar om elevinflytande på gymnasieskolan. Malmö Högskola. s. 1, 4 och 6. Tillgänglig på <http://dspace.mah.se/dspace/handle/2043/5527> den 1/1 – 2009 kl 20:28.

⁵² Eckhardt och Fors, a.a. s. 4.

⁵³ Eckhardt och Fors, a.a. s. 6f.

sista punkten är den som lägger grunden för en idealisk demokrati.⁵⁴ Jag är inte helt säker på hur de använder Deweys teori men den verkar utgöra uppsatsens utgångspunkt. Författarna har valt att använda sig av kvalitativ intervjuemetod.⁵⁵ Författarnas presenterar sin analys i tre delar, de redogör först för formellt elevinflytande sedan för mål och planering och slutligen för undervisning och utvärdering. Där de kommer fram till att lärare har egna tolkningar av elevinflytande men att ingen låter eleverna påverka ”fullt ut”, och att detta främst beror på tidsbegränsning och otillräcklig information i styrdokumentet.⁵⁶

6. Analys och resultat

Jag kommer att redogöra för varje skola för sig och som avslutning på denna del behandlas intervjun som genomfördes med Seco. Sedan kommer jag att försöka dra en slutsats utifrån det material som jag har samlat in. En sak värd att notera är att det finns två organisationer som arbetar aktivt med elevråden, Svea (Sveriges elevrådssamarbetsorganisation) och Seco (Sveriges elevråds centralorganisation). Svea har en uttalad ambition att främja demokratin i Sveriges skolor medan Seco inte har denna uttalade ambition, trots detta framstår Seco som en mer seriös organisation då de tog sig tid att delta i denna undersökning vilket Svea inte gjorde och samtliga av de gymnasieskolor som jag besökte eller har pratat med är anslutna till Seco.⁵⁷

En sista tanke som bör poängteras gäller den sjätte institutionen som berör alternativa informationskällor, ambitionen förstods inte fullt ut, då min implicita tanke var ett etnocentriskt perspektiv. Min upplevelse är att läroböcker överlag presenterar ett västerländskt perspektiv, exempelvis inom ämnet historia så går man endast igenom västerländsk historia, den historia som inte handlar om västvärlden framställs ofta ur ett västerländskt perspektiv, jag menar att detta bör ifrågasättas. Det visade sig dock att detta perspektiv är svårt att nå fram till utan att leda intervjuerna alldeles för mycket och perspektivet utgör inget direkt krav för att skolan skall anses vara demokratisk, däremot anser jag att det skulle främja demokratin. På grund av detta problem har jag valt att utesluta det etnocentriska perspektivet då det finns en brist på underlag men jag har valt att nämna ambitionen då jag anser att perspektivet ändå är viktigt.

---

⁵⁴ Eckhardt och Fors, a.a. s. 16f.

⁵⁵ Eckhardt och Fors, a.a. s. 18f.

⁵⁶ Eckhardt och Fors, a.a. s. 46 – 52.

⁵⁷ Intervjubilaga, s. 8, 24,29,33 och 38.

6.1 Första gymnasiet

I intervjun deltog två respondenter, Camilla och Tom, Camilla är elevrådsordförande och Tom är traditionsgeneral. Det visar sig relativt snabbt att elevrådet på första gymnasiet har genomgått förändringar under de senaste åren, framförallt i dess struktur. Bland annat har de ett flertal utskott och en medlemsansvarig.⁵⁸ Tanken med den nya strukturen är att alla eleverna på skolan ska ses som en del av elevrådet:

"/.../elevrådet det består av alla elever som har skrivit på den här lappen om medlemsstöd. Och då vill vi, eftersom vi vill att alla på skolan ska skriva på så är det alla på skolan i princip som är med i elevrådet.⁵⁹

En idé som enligt mig främjar demokratin i skolan då elevrådet indirekt inte utesluter någon, något respondenterna håller med om, de anser att elevrådet inte "bara är till för vissa".⁶⁰

När det gäller elevernas möjlighet att påverka (institution 1) så anser respondenterna att de har otrolig stor möjlighet att påverka då rektorn på just denna skola är positivt inställd till elevpåverkan; "/.../ vår rektor verkligen vill att eleverna ska få vara med och tycka."⁶¹ Vidare finns det ingen klar begränsning i vilka beslut som tas eftersom de är en "fristående organisation".⁶² Däremot kan de inte påverka allt, exempelvis kan de inte ta bort en lektion från schemat, men de kan tala om det. Vidare kan de inte ta beslut om saker som skall eller som bör verkställas inom skolan utan rektorns godkännande.⁶³ Fast respondenterna menar att det finns ett stort spelutrymme:

"/.../ställa upp en hoppborg här som vi gjorde förra året. Och då är det såklart eftersom rektorn är ansvarig för området liksom så skulle rektorn kunna ta bort den, ja liksom... Men rektorn har inget att säga till om att vi använde 10 000 till att hyra hoppborgen och att blåsa upp den här och låta alla hoppa. Det är pengar som eleverna, i förtroende har sagt att vi ska förvalta de pengarna så då är det i princip eleverna då som skulle kunna avsätta oss/⁶⁴

Visserligen har vissa beslut som har lagts upp mötts med skepticism, men det handlade främst om saker som var "brandfarliga".⁶⁵ Men överlag verkar det som om rektorn på den här skolan är positivt inställd till elevernas engagemang när det gäller att påverka och förändra i skolan, vidare verkar den nya strukturen underlätta beslutsfattande utan styrning uppifrån. Således upplever jag den första institutionen som uppnådd på denna skola.

---

⁵⁸ Intervjubilaga, s. 1f.

⁵⁹ Intervjubilaga, s. 7.

⁶⁰ Intervjubilaga, s. 6.

⁶¹ Intervjubilaga, s. 8.

⁶² Intervjubilaga, s. 9.

⁶³ Intervjubilaga, s. 9.

⁶⁴ Intervjubilaga, s. 9.

⁶⁵ Intervjubilaga, s. 9.

Den andra institutionen som handlar om representation så har elevrådsstyrelsen på den här skolan avskaffat klassrepresentanterna. Visserligen har de varit klivna i den här frågan men de ha beslutat att avskaffa klassrepresentanterna då de ser det systemet som förlegat och uteslutande.⁶⁶ Även om systemet finns kvar i viss mån på skolan då de har två obligatoriska elevskyddsombud per klass, något som har vållat lite problem:

Det är just det som har varit lite av problemet med klassrepresentanter till elevrådet och elevskyddsombuden, att det ofta är såhär, ibland är det ingen som vill vara elevskyddsombud nästan.../ Man tvingas till något man inte vill och då blir det att man inte går och sedan så drabbas hela klassen av att man inte går /.../⁶⁷

Onekligen finns det tvångsinslag i den här skolan men det gäller inte till elevrådsstyrelsen primärt utan till elevskyddsombuden som ska notera problem och brister i skolas fysiska och psykosociala miljö.⁶⁸ Men frågan är om detta tvångsinslag gör att den andra institutionen fallerar? I mina ögon gör den inte det då tvånget inte är till styrelsen och ingen tvingas till något möte eller liknande, utan tvånget gäller till att rapportera någon sorts missnöje. Således anser jag att den här skolan även uppnår institution två.

När det gäller den tredje institutionen så är tanken på Första gymnasiet att elevrådsstyrelsen skall väljas genom ett allmänt val, eftersom deras syn på elevrådet innefattar alla eleverna så utgör det allmänna valet av styrelsen resultatet på denna institution. Problemet som de ser är att det finns en brist på intresse bland eleverna till att delta i ett allmänt val, och att det leder till ett legitimitetsproblem men de har ett formellt årsmöte där Seco deltar och räknar röster och dylikt.⁶⁹ Även om det finns ett legitimitetsproblem eftersom det råder en brist på intresse så anser jag att ambitionen och upplägget finns för ett allmänt val av elevrådsstyrelsen existerar således uppnås även den tredje institutionen. Även den fjärde institutionen uppnås då alla elever som går i skolan får kandidera till elevrådsstyrelsen.⁷⁰

Den femte institutionen som primärt handlar om yttrandefrihet, respondenterna resonerar lite grann om förflyttningar bland annat av mobbare eller folk som blir mobbade, men gällande yttrandefriheten så har de inte sett några begränsningar även om:

---

⁶⁶ Intervjubilaga, s. 6f.

⁶⁷ Intervjubilaga, s. 7.

⁶⁸ Intervjubilaga, s. 3.

⁶⁹ Intervjubilaga, s. 3, 5f och 8.

⁷⁰ Intervjubilaga, s. 8.

”/.../ skolan skulle ju anmäla om det var liksom hat, om jag skulle hålla ett tal om mot alla mörkhyade framförallt /.../. Vi skulle ju anmäla det såklart, vi anmäler allt sådant”.⁷¹ Men någon typ av relegering är det inte frågan om. Det vill säga att yttrandefriheten är relativt fri, då elever inte relegeras från skolan om de skulle ha kontroversiella åsikter, visserligen kommer aktioner intas mot framförallt fientliga uttryck i olika former,⁷² vilket jag anser är det minsta man kan förvänta sig då dessa åsikter går i kontrast mot de demokratiska ideal som finns i dagens Sverige. Även om man i politiska sammanhang förespråkar dialog framför censur. Jag anser ändå att den femte institutionen uppnås på denna skola.

När det gäller institutionen som berör möjligheten till alternativa informationskällor, så verkar det som om det finns en stor tillgång till alternativa källor, både böcker, internet och databaser, vidare får alla eleverna på denna skola läsa Datakunskap A där de får lära sig att använda dessa källor. Det som däremot verkar betonas mest är hur man använder sig av dessa alternativa källor det är alltså den källkritiska aspekten som betonas mest på den gymnasiala nivån.⁷³ Tillgången till alternativakällor på den här skolan är stor och jag upplever att institutionen uppnås även om det etnocentriska perspektivet inte förstods.

Den sjunde institutionen föreningsfrihet verkar uppmuntras på denna skola, de har ett flertal föreningar och alla kan få stöd av elevrådet om de vill, de är alltså inte tvångsanslutna till elevrådet på något sätt. De nämner skol –if (idrottsförening) som ofta är ett utskott från elevrådet, de nämner att en elev har startat en förening för Muf (Moderata ungdomsförbundet) på skolan. De är alltså öppna till flera föreningar och dessa behöver inte vara anslutna till elevrådet, de är även öppna till att ge ekonomiskt stöd till dessa föreningar om de kan.⁷⁴ Detta visar att den sjunde institutionen även den uppnås.

Ett annat perspektiv värt att notera är framförallt de blandade attityderna som finns bland lärarna, vissa ställde sig frågande till hur ”elevdemokratin”⁷⁵ skulle fungera och var lite tveksamma i allmänhet medan andra har varit väldigt uppmuntrande:

---

⁷¹ Intervjubilaga, s. 10.

⁷² Intervjubilaga, s. 10.

⁷³ Intervjubilaga, s. 10.

⁷⁴ Intervjubilaga, s. 11.

⁷⁵ Intervjubilaga, s. 9.

”/.../ Och även den läraren som har den kursen har vi kontakt med under hela året och läraren är väldigt uppmuntrande, och rektorn och hela skolledningen är väldigt uppmuntrande”.⁷⁶ Så attityderna är väldigt blandade i lärarkåren, något som måste försöka förändras, även om skolledningen och rektorn på just den här skolan är positiva så bör lärare överlag vara det i större utsträckning, respondenterna tror att motståndet beror på dålig information kring hur elevrådet fungerar.⁷⁷

Resultatet på första gymnasiet är positivt, skolan uppnår samtliga av de sju institutionerna som jag har ställt upp och är således demokratisk i min mening, onekligen finns det saker som kan förbättras men överlag verkar det som om den här skolan utgör ett bra exempel på hur elevrådet och elevrådsstyrelsen skall och bör fungera.

6.2 Andra gymnasiet

I intervjun deltog en respondent Elin som är elevrådsordförande på den skola där hon går.⁷⁸ Skolan har haft problem med sitt elevråd, de har inte haft något aktivt elevråd under några år. ”Det är först i år som det har fungerat bra, men det är mycket som inte fungerar på grund av att det inte har fungerat på länge och det tar tid.”⁷⁹ Respondenten hänvisar till själva struktureringen och att tidigare elevrådsordförande inte har tagit sitt ansvar med att ordna möten och liknande. Vidare anser respondenten att det finns en brist på intresse hos eleverna och att det skulle behövas ett större engagemang hos dessa.⁸⁰ Även på denna skola pågår förändringar i elevrådsorganiseringen, här gäller det dock främst att få upp elevernas intresse och att den nya strukturen skall utvecklas till fullo innan elevrådet kan fungera på det sätt som det är tänkt.

Elevernas möjlighet att påverka är stor anser respondenten:

/.../ har man aktiva elever så kan man sitta med i en samverkansgrupp och ha elevrådsmöten i skolan och gå på skolkonferenser och sånt. Och då om man har elever som sitter med på elevrådet som kan ta den informationen och ta den vidare till skolledningen så kan man påverka på det sättet.⁸¹

---

⁷⁶ Intervjubilaga, s. 12.

⁷⁷ Intervjubilaga, s. 9.

⁷⁸ Intervjubilaga, s. 20.

⁷⁹ Intervjubilaga, s. 20.

⁸⁰ Intervjubilaga, s. 20.

⁸¹ Intervjubilaga, s. 22.

I frågan om godkännande så svarar respondenten att ”Det beror ju på vad det gäller. /.../ vi kan ju bara visa fram våra fötter och vad skolan tycker.”⁸² Visserligen finns det möjligheter att påverka men det framkommer en skillnad mellan påverkan och bestämmanderätt, eleverna verkar inte ha bestämmanderätt och andra sidan visar respondenten inga ambitioner på att eleverna bör ha det heller.⁸³ Eftersom påverkan är det som frågan handlar om så anser jag att det finns möjligheter att påverka på den här skolan men att den brister på grund av svagt intresse från elevernas sida. Vidare är det svårt att bedöma om besluten måste godkännas då elevrådet genomgår en förändringsprocess, men jag upplever att det centrala verkar vara att så länge man får göra sig hörd så spelar utgången av resultatet mindre roll. I helhet anser jag dock inte att den här skolan uppnår den första institutionen, orsaken till det är som sagt bristen på intresse bland eleverna på den här skolan.

Andra gymnasiet använder sig av klassrepresentanter, mest för att få ut informationen på ett bra sätt:

/.../vi vill ju försöka få två klassrepresentanter från varje klass för att på något sätt ha någon i varje klass som kan ge t informationen, ingen ska kunna skylla ifrån sig och säga att 'men det visste inte vi'. Och då får vi på så sätt en bättre demokrati.⁸⁴

Frågan är om detta är det bästa sättet då det indirekt finns inslag av tvång, även om eleverna inte tvingas att komma till mötena. Jag upplever valet av klassrepresentanter som ett första led till att få igång ett funktionellt elevråd och att ambitionen är ett frivilligt elevråd så småningom, men ambition räcker inte för att uppnå den andra institutionen.

Det finns möjligheter till ett allmänt val på Andra gymnasiet eller: “/.../ det är meningen att det ska vara ett allmänt val för de som ska sitta i styrelsen.”⁸⁵ Men det finns ingen ambition att det allmänna valet ska gälla alla som ska vara med i elevrådet eftersom det blir ett för stort val och att det är svårt att hålla koll på så många olika personer enligt respondenten.⁸⁶ Onekligen är det ett rimligt resonemang, så för att uppnå denna institution kräver jag endast att styrelsen väljs i ett allmänt val vilket är ambitionen på denna skola. Men det är inte det som har utövats

---

⁸² Intervjubilaga, s. 22.

⁸³ Intervjubilaga, s. 22.

⁸⁴ Intervjubilaga, s. 21.

⁸⁵ Intervjubilaga, s. 21.

⁸⁶ Intervjubilaga, s. 22.

då delar av den nuvarande styrelsen har blivit handplockade av rektorn på skolan.⁸⁷ Således uppnås inte heller den tredje institutionen.

När det gäller den fjärde institutionen så är tanken att vem som helst får kandidera även om styrelsen för tillfället är tillvald av rektorn på skolan för att det ska börja fungera.⁸⁸ Så här finns det en brist i demokratin. Precis som i tidigare institutioner så finns ambitioner men i nuläget har det inte använts praktiskt. Således uppnås inte heller den fjärde institutionen. Den femte institutionen verkar inte heller begränsad då man på sin höjd kan bli tillsagd men det finns ingen risk för att man skulle kunna bli avstängd på grund av något som man har sagt.⁸⁹ Således uppnås den femte institutionen.

När vi pratade om alternativa informationskällor så framgick det även på den här skolan att man i första hand fokuserar på de källkritiska aspekterna; ”/.../ källkritiken är det som har lärts ut mest, tycker jag.”⁹⁰ I övrigt förutsätts det att man kan använda sig av de alternativa informationskällorna redan, även om tillgången existerar.⁹¹ Jag upplever att alternativa informationskällor uppmuntras då källkritiken ofta betonas vid användandet av internetkällor. Således uppnår den här skolan den sjätte institutionen.

På skolan finns det ett par elevorganisationer, matråd, idrottskommitté, festkommitté med flera, de flesta verkar dock vara anslutna på något sätt till elevrådet. Fast de är inte direkt bundna utan de får stöd och hjälp från elevrådet.⁹² Så föreningsfriheten på skolan är stor då alla inte är direkt bundna till elevrådet. På så vis uppnås den sjunde institutionen.

Även på Andra gymnasiet så bemöts elevrådet med en viss skepticism från lärarna, vissa framstår som oförstående för elevrådet och dess ambitioner och anser att de bara tar upp onödigt lektionstid.⁹³ Medan andra uppmuntrar och motiverar eleverna till att kontakta elevrådet.⁹⁴

Resultatet på andra gymnasiet är överlag negativt, de uppnår en del men inte alla av de institutioner som jag har ställt upp för en demokratisk skola. Visserligen har elevrådet på

---

⁸⁷ Intervjubilaga, s. 20 och 22.

⁸⁸ Intervjubilaga, s. 22.

⁸⁹ Intervjubilaga, s. 22f.

⁹⁰ Intervjubilaga, s. 23.

⁹¹ Intervjubilaga, s. 23.

⁹² Intervjubilaga, s. 23.

⁹³ Intervjubilaga, s. 20f.

⁹⁴ Intervjubilaga, s. 24.

denna skola påbörjat en massiv omorganisering och jag ser ambitioner till att utveckla ett elevråd som i slutändan kommer att uppnå dessa institutioner. Men i dagsläget så uppnås de inte. Skolan är alltså inte demokratisk utifrån min undersökning.

6.3 Tredje gymnasiet

I intervjun deltog en respondent, John som är elevrådsordförande på den skola som han går i.⁹⁵ Skolan har precis som Andra gymnasiet inte haft ett fungerande elevråd på rätt länge, de har försökt bygga upp ett under de senaste tre åren. Orsaken tror respondenten var bristen på intresse:

Nej men, det är väl så att intresse inte har funnits. Det har varit att folk inte har tagit upp det och folk har väl inte haft intresse att starta det. När det väl kommer igång så tror jag att det blir, alltså det håller ju på att bli bättre /.../.⁹⁶

Det handlar om att någon eller några måste vilja bli aktiva då kommer flera att ansluta enligt respondenten men det behövs ett större engagemang hos eleverna i första hand.⁹⁷

Respondenten anser att det finns relativt stor chans att påverka skolan:

Alltså jag personligen tycker ju det, jag har ju möten med rektorn varannan vecka. Där vi tar upp problemen och vi diskuterar lösningar och så vidare. /.../ vi får ofta igenom det vi har. /.../.⁹⁸

Respondenten anser att det måste finnas en viss rimlighet i vissa förslag man kan inte få igenom allt och tar upp ett exempel med praktik som några på skolan får utföra. Vidare är det bra om man har rektorns godkännande men inget direkt krav.⁹⁹ Det finns chanser till att påverka på skolan, här precis som på andra gymnasiet återfinns problemet i bristen på intresse hos eleverna och i jämförelse med första gymnasiet så anser jag att deras elevråd är lite friare i förhållandet till ledningen och rektorn, således anser jag att den första institutionen inte riktigt uppnås, även om den är på väg att uppnås.

Under samtalet om den andra institutionen framkommer det att skolan använder sig av klassrepresentanter. Respondenten har märkt att det finns ett ointresse bland vissa "Alltså några av dem. De är väl lite såhär, ja men vi får bullar så vi går dit. Men...I alla fall i början

---

⁹⁵ Intervjubilaga, s. 25.

⁹⁶ Intervjubilaga, s. 25.

⁹⁷ Intervjubilaga, s. 25f.

⁹⁸ Intervjubilaga, s. 27.

⁹⁹ Intervjubilaga, s. 27.

men sedan efter ett tag så, blir det lite mer att de kommer även om de inte får bullar. Så...”¹⁰⁰
Citaten ifråga visar problemet med att tvinga någon till elevrådet, och andra sidan så kanske de blir intresserade med tiden. Så det finns en positiv faktor med representationstvävet, däremot är inte tvång eller krav på närvaro förenligt med demokratiska värden. Möjligen är det nödvändigt eftersom det finns en brist på intresse hos eleverna men enligt min definition så uppnår inte den här skolan den andra institutionen.

Skolan har även ambitioner med ett allmänt val när elevrådsstyrelsen skall tillsättas, just i år är det elevrådet som har valt ut styrelsen. Respondenten menar att när eleverna blir lite mer medvetna så kommer det att finnas utrymme för mer öppna val.¹⁰¹ Skolan når inte heller upp till den tredje institutionen. Vidare har de inga begränsningar när det gäller möjligheten att kandidera till elevrådet. Således uppfylls den fjärde institutionen.¹⁰²

Den femte institutionen som handlar om yttrandefrihet är inte direkt begränsad, däremot har Tredje gymnasiet en nolltolerans policy och elever kan bli avstängda i två veckor om de gör något som anses vara kontroversiellt, han menar att det kanske finns en vag möjlighet till relegering om man yttrar något rasistiskt.¹⁰³ Det är värt att notera att skolan använder relegering, även om den inte används gentemot saker som sägs. Således uppnås den femte institutionen då yttrandefriheten inte är begränsad.

I likhet med Första och Andra gymnasiet så betonar respondenten på Tredje gymnasiet källkritiken som det aspekt som betonas mest på gymnasiet när det gäller användandet av alternativa källor, de har även tillgång till bärbara datorer och möjligheter till andra perspektiv.¹⁰⁴ Således uppnås den sjätte institutionen.

Det finns även ambitioner med att starta flera föreningar och programrådet är inte direkt bundet till elevrådet. Det visar att det finns ambition men att det behövs engagemang och intresse från eleverna.¹⁰⁵ Ambition räcker tyvärr inte för att uppnå den sjunde institutionen.

---

¹⁰⁰ Intervjubilaga, s. 26.

¹⁰¹ Intervjubilaga, s. 26.

¹⁰² Intervjubilaga, s. 27.

¹⁰³ Intervjubilaga, s. 27f.

¹⁰⁴ Intervjubilaga, s. 28.

¹⁰⁵ Intervjubilaga, s. 28.

I fråga om uppmuntran anser respondenten att lärare och elever är positiva till elevrådet.¹⁰⁶

Resultatet överlag är negativt utifrån min teoretiska ram, skolan uppnår inte de krav jag ställer för att vara demokratisk. Däremot ser man en klar ambition och vilja att få flera engagerade och i slutändan bli demokratiskt.

6.4 Fjärde gymnasiet

I intervjun deltog en respondent, Frida som är ordförande för elevkåren på den skola som hon går i. Skillnaden mellan elevråd och elevkår är att elevkåren är en ”frivillig organisation”¹⁰⁷ som även är fristående från skolan. Elevkåren bygger alltså på frivillighet och:

.../ det bygger ju på att man kommer på våra möten om man själv tycker att det är roligt eller att man har något som man vill ta upp. Det är inga som är 'hittvingade' så man behöver inte ha några ineffektiva möten där alla sitter och gnäller för att de inte vill vara där. Och sedan liksom alla är drivna och har något eget intresse av att vara här.¹⁰⁸

Detta innebär per definition att skolan uppnår den andra institutionen då organisationen bygger på frivilligt deltagande.

I fråga om påverkansmöjligheter så är det stora på den här skolan, de beslut som elevkåren tar behöver inte godkännas om det inte ”.../gäller att vi ska bygga om skolan/...”.¹⁰⁹ De får delta i ledningsgruppsmöten och har en regelbunden kontakt med rektorn.¹¹⁰ Därmed uppfylls kravet jag ställt på den första institutionen.

Skolan praktiserar även allmänna val:

Mm, styrelsen väljs på ett årsmöte precis som i ett vanligt...Ja det är ju inte riktigt som i ett elevråd för då brukar det bara vara representanterna som får rösta. Men här är hela skolan inbjuden till att rösta och alla får kandidera som vill. Men sedan så är ju alla, alla som har, vi har såhär stöd medlemskapslappar, som är mest såhär formella för att vi ska få pengar. Men vi brukar räkna så att de som har skrivit på dem är ”medlemmar” i elevkåren men som medlem så behöver man inte, man har inget ansvar.¹¹¹

Det visar sig alltså att i princip alla elever som går i skolan kan vara med och påverka och ses som medlemmar i elevkåren, ingen utesluts. Vidare så väljs styrelsen i ett allmänt val där alla som vill får komma och rösta. Således uppnås den tredje institutionen. Citatet visar också att

---

¹⁰⁶ Intervjubilaga, s. 28f.

¹⁰⁷ Intervjubilaga, s. 30.

¹⁰⁸ Intervjubilaga, s. 30.

¹⁰⁹ Intervjubilaga, s. 31.

¹¹⁰ Intervjubilaga, s. 31.

¹¹¹ Intervjubilaga, s. 31.

den fjärde institutionen uppnås då alla får kandidera som vill. Även om de kanske finns lite av ett ointresse bland eleverna så ges i alla fall möjligheten och 50 – 100 personer på ett årsmöte anser jag ändå vara en relativt hög närvaro.¹¹²

Yttrandefriheten är som på tidigare skolor inte begränsad då ingen kan bli relegerad från skolan för något som den har sagt.¹¹³

När det gäller alternativa informationskällor så verkar det finnas en skillnad mellan Natur och Samprogrammen. Respondenten tror att Samklasserna har en större frihet och att Natur är mer bundna till läroboken. Det kan bero på att Natur är mer bestämt och positivistiskt, det finns ofta bara ett sätt att göra saker.¹¹⁴ Visserligen kan man kritisera denna syn eller att man måste vara bunden då bestämdhet i en fråga leder till en snäv syn. Även om naturvetenskapen är mer definitiv så kan den ifrågasättas bland annat på hur man forskar kring hjärt och kärl sjukdomar, där normen är manliga symptom för dessa. Skolan verkar dock ha en stor frihet till alternativa källor och respondenten nämner som de tidigare respondenterna att källkritik är något man ska tänka på. Och att eleverna får lära sig hur man går tillväga på lektionerna.¹¹⁵ Således anser jag att den femte institutionen uppfylls.

Skolan har även ett stort utbud av föreningar på skolan, både politiska och intresseföreningar. Vidare har de tänkt tillsätta ett demokratiutskott som bara ska fokusera sig på demokratifrågor, även om den tanken som de har blir lite påtvingande fast eleverna skulle inte träffas så ofta och tanken om ett demokratiutskott bör främjas. Således uppnås även den sjunde institutionen.¹¹⁶

Respondenten anser att lärare och elever mer och mer börjar ställa sig positiva till elevkåren, hon medger att det har funnits och i viss mån finns negativa attityder gentemot elevkåren och att det beror på deras historia och att de inte har tagits som seriösa eftersom tidigare styrelser har framstått som kontroversiella eller lite flummiga.¹¹⁷

---

¹¹² Intervjubilaga, s. 31.

¹¹³ Intervjubilaga, s. 31.

¹¹⁴ Intervjubilaga, s. 31f.

¹¹⁵ Intervjubilaga, s. 32.

¹¹⁶ Intervjubilaga, s. 32.

¹¹⁷ Intervjubilaga, s. 32f.

Resultatet på det fjärde gymnasiet är positivt, skolan uppnår samtliga av de sju institutionerna som jag har ställt upp. Även om det finns lite problem på den här skolan kring elevernas engagemang så anser jag inte att det drabbar elevkåren i en vid mening således utgör skolan ett bra exempel på hur en skola skall och bör vara. Skolan är alltså demokratisk utifrån min definition.

6.5 Femte gymnasiet

I intervju deltog en respondent, Malin som är elevrådsordförande på skolan där hon går. Även om det inte direkt framgår under intervjun. Vidare försöker elevrådet genomgå en omdefiniering, respondenten menar att alla eleverna i skolan skall ses som delaktiga i elevrådet. ”/.../ Elevrådet är liksom alla elever i skolan och sedan är allt man gör, typ såhär aktiviteter, allting sånt det är, elevrådsaktiviteter.”¹¹⁸. Detta ger elevrådet en större legitimitet då ingen utesluts från medlemskap eller påverkan. Vidare anser respondenten att skolor ofta försöker ”/.../ge lite sken av att det finns skoldemokrati/.../”¹¹⁹. Det som fungerar ganska dåligt är det som respondenten kallar för ”påverkansfrågor”¹²⁰ det vill säga frågor om betyg, skolmat och liknande. Respondenten menar att det är lättare att påverka om man får utbildning och att man motiverar och argumenterar för sin sak genom att skaffa underlag genom enkätundersökningar och liknande.¹²¹ Chansen att påverka på skolan är ganska stor även om det finns konservativa krafter på skolan, då en manlig lucia inte skulle vara okej.¹²² Jag upplever trots detta att den första institutionen uppnås.

Skolan använder sig även av klassrepresentanter till elevrådet, respondenten är medveten om problemet eftersom ”/.../ alla är ju inte frivilliga.”¹²³ Men det är inget som hon ser något direkt problem med då det inte skadar med klassrepresentanter.¹²⁴ Trots detta anser jag inte att de når upp till den andra institutionen då det finns en tvångsfaktor, även om antalet personer som kom på senaste mötet visar att eleverna troligen inte känner sig tvingade.¹²⁵

---

¹¹⁸ Intervjubilaga, s. 37.

¹¹⁹ Intervjubilaga, s. 34.

¹²⁰ Intervjubilaga, s. 34.

¹²¹ Intervjubilaga, s. 34ff.

¹²² Intervjubilaga, s. 36.

¹²³ Intervjubilaga, s. 34.

¹²⁴ Intervjubilaga, s. 35.

¹²⁵ Intervjubilaga, s. 34.

Vidare så införde skolan en allmän röstmöjlighet först i år. ”/.../ Fast i år har vi reformerat lite eller vad man ska säga, så i år kommer alla som går i skolan kunna rösta på styrelsen.”¹²⁶

Frågan är hur det fungerar rent praktiskt? Tanken och ambitionen finns så jag anser att den tredje institutionen uppnås, om än med viss tveksamhet. Den fjärde institutionen uppnås även den då vem som helst får kandidera.¹²⁷

När det gäller risken för relegering nämner respondenten att det kan hända möjligtvis om någon skulle gör något olagligt, däremot anser hon att risken är lite med saker som yttras:

Ja, det tror jag att de är ganska toleranta med det. Det känner jag inte alls men det handlar väl mer om man ska vara orolig för ens betyg alltså gentemot lärarna och så. Men jag tror inte att skolledningen lägger sig i om vad man yttrar men de skulle nog ta hårda tag om någon exempelvis skulle ha nazistiska åsikter. Jag tror att det är svårare att vara högerextrem än vänsterextrem, helt klart.¹²⁸

Men ingen skulle bli relegerad¹²⁹. Således anser jag att den femte institutionen uppnås.

I frågan om alternativa informationskällor menar respondenten att det inte riktigt lärs ut och att det är ett stort problem. De får lära sig hur man förhåller sig till källor, det vill säga källkritik men inte hur man går tillväga för att använda dessa, utan det förutsätts att man kan det redan.¹³⁰ Visserligen finns det tillgång till alternativa källor men det faktum att det inte riktigt lärs ut gör att jag ställer mig tveksam till om denna institution uppnås. Jag lutar mig åt att den inte uppnås då jag anser att elev måste få lära sig att använda alternativa källor, man kan inte förutsätta att alla kan det per automatik.

Skolan har även ett flertal föreningar på skolan, fotbollsföreningar, seriegubbeföreningar etcetera. Och alla dessa ses som en del av men är inte direkt bundna till elevrådet. De ger stöd och hjälp till dessa föreningar om de frågar om det, föreningsfriheten är därmed ganska stor och aktiv på den här skolan.¹³¹

Respondenten anser också att lärarna på den här skolan är väldigt uppmuntrande till att elever är med i elevrådet. Vidare har de en rektor som är väldigt stödjande och hjälpsam. Trots det så

---

¹²⁶ Intervjubilaga, s. 35.

¹²⁷ Intervjubilaga, s. 35.

¹²⁸ Intervjubilaga, s. 36.

¹²⁹ Intervjubilaga, s. 37.

¹³⁰ Intervjubilaga, s. 37.

¹³¹ Intervjubilaga, s. 37.

finns det negativa attityder bland lärarna då elevrådet beslutar om saker som kanske påverkar dem. Även om tanken är att involvera lärarna och skapa närmare band med eleverna.¹³²

Resultatet överlag är positivt på den här skolan, de uppfyller fem av sju institutioner så de börjar närma sig en demokratisk skola enligt min definition. Dock har jag ställt upp ett krav på att samtliga institutioner skall återfinnas för att skolan skall bedömas som demokratisk. Ambitionen och viljan finns och skolan är på god väg.

6.6 Seco (Sveriges elevråds centralorganisation)

I intervju deltar en respondent, Kaddou från Seco. Respondenten talar lite om skolor:

"/.../ Man vill ju umgås med alla de som går där, alltså på Tredje gymnasiet, alltså kids tycker ju inte om att gå på Tredje gymnasiet och såhär. Skolan går ju typ runt och kollar i deras skåp, alltså det är mycket såhär 'hostile' stämning liksom som gör att folk tycker att det är mindre värt typ att bry sig om sin skola som sådan. Sedan kan jag tänka mig att det finns folk som bryr sig om sina studier liksom men kanske inte om skolan i helhet på samma sätt som om man går på Norra liksom. Så där kan det vara intressant att kolla på hur Norra gentemot Tredje gymnasiet och typ Femte gymnasiet och typ Didaktus Norrmalm. Och så.¹³³

Respondenten menar alltså att beroende på vilken policy och popularitet skolan har så skapas elevernas intresse för engagemang därigenom. Vissa skolor med fler "flitiga" elever, skolor med höga intagningspoäng har fler motiverade och engagerade elever i skolan. Detta leder till att vissa skolor har större problem än andra. Det är fullt möjligt att denna faktor påverkar elevorganiseringen och motivationen till engagemang hos eleverna på skolor i dagens Stockholm. Det är viktigt att man gillar att gå på den skola där man går.¹³⁴ Vidare pratar respondenten om en "elevrådsdiskurs"¹³⁵ där hon menar att elevrådet är en bluff, det är ett verktyg för skolor att framstå som demokratiska och det tar snarare upp rektorns intressen än elevernas intressen.¹³⁶ Vidare menar respondenten att organiseringen i sig får kalla sig vad de vill, tanken är att: "/.../ vi vill starta upp eller såhär få igång eller att det finns liksom självständiga organisationer som, som har ambitioner att ta tillvara liksom alla elever på skolans intressen."¹³⁷

---

¹³² Intervjubilaga, s. 38.

¹³³ Intervjubilaga, s. 13.

¹³⁴ Intervjubilaga, s. 13.

¹³⁵ Intervjubilaga, s. 13.

¹³⁶ Intervjubilaga, s. 13f.

¹³⁷ Intervjubilaga, s. 13.

Seco arbetar med att stödja elevers organiserande och de har ställt upp fyra områden som de anser att varje elevkår eller elevråd ska ha. Elevrådet eller elevkåren ska driva sociala, fackliga, ideella och ekonomiska intressen. Den sociala verksamheten handlar om sociala aktiviteter som fotbollsmatcher och dylikt. Den fackliga verksamheten handlar om påverkan och förändring på skolorna. Den ekonomiska verksamheten handlar om ekonomiska intressen som en billig skolkatalog eller rabatter i närområdet. Den ideella verksamheten finns det inga begränsningar för utan de skapas utifrån elevernas intresse, det kan vara sport, kultur etcetera.¹³⁸

Seco jobbar idag aktivt med cirka 300 elevråd runt om i Sverige. Som alla får delta i ett årsmöte där styrelsen väljs, det finns alltså en god möjlighet att påverka och förändra för medlemsskolorna i Seco. En tanke som främjar demokratin och visar att organisationen fungerar demokratiskt.¹³⁹ Seco jobbar med att utbilda elevråd och trycka för elevernas intressen: ”/.../ vad är elevers intressen? Alltså nu är det mycket mer såhär, vilken verksamhet vill ni ha för att eleverna på er skola ska känna att deras intressen alltså såhär blir tillgodosedda. Så man har kommit till en helt annan nivå, i vad man vill jobba med...”¹⁴⁰

Vidare har Seco genomgått en stor förändring under de senaste åren:

/.../ När jag började jobba så kanske man var 15 anställda och nu är vi 45 anställda och det är ju såhär på två - tre år liksom. /.../ Men också har vi jättemånga kommuner och landsting som lägger in pengar för att de tycker att vi gör en bra sak för eleverna och för det svenska föreningslivet. /.../.¹⁴¹

De problem som respondenten ser är att det finns elever som tar sig an poster på skolan ”för att de får så jävla mycket cred från rektorn.”¹⁴² Och att dessa personer inte är villiga att ge upp sin maktposition.¹⁴³ Vidare ser hon ett problem hos vissa lärare eller andra vuxna på skolan:

/.../ så här jobbar man och eleverna äger den här organisationen /.../. Och då är det någon som bara ’Ja, men jag kan tycka att elevrådet på den här skolan har blivit..’, de tycker att det har blivit väldigt ’lajigt’ typ de bara ’ vart tog elevdemokratin vägen? Och de fick vara med och såhär utse lärare och...’. Alltså du vet de vill fortfarande påverka vad som är elevers intressen och vi är såhär om eleverna tycker att det är intressant att vara med och såhär ’ vi vill påverka vilka lärare som anställs, vi vill påverka att lärarna sätter betyg på rätt sätt’, alltså såhär, det här är ändå värda intressen men vi stället inte de här intressena värderar ju inte jag högre än att folk som vill engagera sig i idrottsföreningen liksom. Utan någonstans måste det vara upp till varje person vad den tycker är intressant och upp till elevrådet eller elevkåren, vad

¹³⁸ Intervjubilaga, s. 14.

¹³⁹ Intervjubilaga, s. 14.

¹⁴⁰ Intervjubilaga, s. 15.

¹⁴¹ Intervjubilaga, s. 15.

¹⁴² Intervjubilaga, s. 15f.

¹⁴³ Intervjubilaga, s. 15f.

som är elevernas intressen. Problemet är ju att lärare inte fattar eller såhär alla vuxna i skolan har inte fattat att de inte äger elevrådet. /.../ ¹⁴⁴

Visserligen ser respondenten vissa problem med för mycket eget ansvar och att i vissa fall får elevrådet eller elevkåren skylla sig själva om de tappar skolans förtroende, vi hon anser också att skolan ibland försöker axla en roll som den inte ska inta:

/.../ ta en myndighetsroll som kanske inte har rätt att ta. Alltså skolan de ska ju liksom utbilda folk, om de tycker att eleverna eller elevkåren gör något som är såhär kriminellt eller farligt då borde man ju kontakta polisen eller såhär sociala myndigheter, medan skolan är såhär ' Nej, vi löser det här inom skolan' och man bara 'Nej, det här är en polissak' liksom eller så är det 'ingen sak', alltså lite så. Och då har de typ gått in och tatt sig rättigheten att såhär elevrådet och elevkåren får inte göra det här, men såhär vi har ju föreningsfrihet i Sverige, alla får ju förena sig om de vill liksom, men gör man något brottsligt så kommer ju polisen och tar en. Men den, det resonemanget är inte helt klart ute bland Sveriges skolvuxna idag. ¹⁴⁵

Problemet är alltså att vuxna försöker kontrollera och bestämma vad eleverna skall göra.

Vidare lyfter respondenten fram att skolan förväntar sig lite för mycket engagemang från eleverna, de ställen som fungerar bra enligt respondenten är när skolledningen har agerat på ett sjukt sätt. Bland annat tar hon upp ordningsomdömena som en sak som hon tror att det kommer uppstå en elevstorm kring. ¹⁴⁶

Att Seco jobbar för att främja elevers intressen framgår tydligt, de har även en seriös organisering där de hjälper eleverna att vässa sina argument främst genom de fyra områdena som nämndes tidigare, dessa områden ger en viss kvalitet åt deras argument för elevernas intressen. ¹⁴⁷ Vidare är alla fem skolorna anslutna till Seco vilket enligt mig visar ätt Seco ses som en väldigt seriös och hjälpsam organisation bland dagens gymnasieelever. ¹⁴⁸ Dessutom är Seco en av de största organisationerna för ungdomar i Sverige idag. ¹⁴⁹

6.7 Elevinflytande

Det finns en diskurs om hur mycket elever skall kunna bestämma om, antingen menar man att eleverna har för lite inflytande och bestämmanderätt. ¹⁵⁰ Eller så anser man att de skall

---

¹⁴⁴ Intervjubilaga, s. 16.

¹⁴⁵ Intervjubilaga, s. 16.

¹⁴⁶ Intervjubilaga, s. 17.

¹⁴⁷ Intervjubilaga, s. 14.

¹⁴⁸ Intervjubilaga, s. 8, 24, 29, 33 och 38f.

¹⁴⁹ Intervjubilaga, s. 15.

¹⁵⁰ Se exempelvis Eckhardt och Fors undersökning.

begränsas i sina möjligheter att påverka och bestämma i skolorna.¹⁵¹ Oavsett vilket perspektiv man intar så gör eleverna själva en särskiljning mellan påverkan och bestämmanderätt.¹⁵² Vissa av respondenterna anser att det vore orimligt att låta eleverna bestämma för mycket. Och menar i viss mån att det är bra om lärarna tar initiativ och ger möjlighet till påverkan, men eleverna skall inte kunna bestämma helt själv, bara de får vara med och påverka så är de nöjda.¹⁵³ Samtliga respondenterna anser att möjligheten till att påverka är jätteviktig, det handlar om saker som ”bara eleven märker av”,¹⁵⁴ om att lära sig påverka och förhandla att bli autonom och självständig.¹⁵⁵ Påverkan ”/.../är ju en del av den demokratiska fostran.”¹⁵⁶

7. Slutsats

Endast två av de fem skolorna där jag genomfört intervjuer uppnår samtliga sju institutioner, vilket är ett negativt resultat. Men jag anser dock att resultatet i sig är övervägande positivt, på flertalet skolor har man genomgått omstruktureringar och man är mitt uppe i en process att utveckla och förbättra elevrådet och elevkåren. Vissa har genomgått dessa processer på ett mer effektivt sätt än andra, men förändring tar tid. Det skolor som inte uppnår institutionerna arbetar aktivt med att försöka uppfylla dessa.

Visserligen mäter studien inte endast hur elevrådet fungerar utan även skolan generellt, onekligen kan vi se konservativa åsikter och en del motstånd men även detta verkar ha förbättras och förändrats under de senaste åren.

Det är omöjligt att inte säga att elevråden och elevkårerna i dagens Stockholm är på väg framåt och blir eleverna bara mer engagerade så kommer utvecklingen och processerna förfinas. Samtliga respondenterna på skolorna har höga ambitioner något som jag anser krävs av medlemmar i elevrådsstyrelsen eller styrelsen för elevkåren. De har en vilja, ambition och verktyg för att kunna förändra. Vidare stödjer Seco dem i deras engagemang de erbjuder kurser, ger dem förslag, utträttar besök, genomför rösträkningar och hjälper dem med egna tjänstemän. Detta visar att elevernas organisering har utvecklats vilket utvidgningen av Seco också visar.

---

¹⁵¹ Attityderna visas bland annat hos lärarna som beskrivs i intervjubilagan.

¹⁵² Intervjubilaga, s. 12, 24, 29, 33 och 38.

¹⁵³ Intervjubilaga, s. 27, 33 och 36.

¹⁵⁴ Intervjubilaga, s. 12.

¹⁵⁵ Intervjubilaga, s. 12, 24, 29, 33 och 38.

¹⁵⁶ Intervjubilaga, s. 33.

Vidare har lärarens attityder förändrats till det bättre, även om det finns motstånd fortfarande så är attityderna överlag mer positiva. Även bland eleverna återfinns positiva attityder.

Visserligen finns det ett problem med elevers intresse, möjligen kan det vara så lätt att elever helt enkelt inte är intresserade.

I helhet visar det sig att elevrådet och elevkåren kämpar för elevernas intressen i första hand och att skoldemokratin i Stockholm är god, problemet grundas enligt respondenterna på elevernas brist på intresse och engagemang i första hand. Något som kommer förändras när de ser att elevrådet inte behöver vara en tråkig och formell sammanslutning. Skolorna i dagens moderna Sverige och i Stockholm strävar efter att vara så demokratiska som möjligt och så småningom kommer det vara det enligt min definition av demokrati och med hjälp från organisationer som Seco som stöder elevråden och elevkåren i Sverige så fungerar skoldemokratin bra. Gymnasieskolorna i dagens svenska samhälle, specifikt i Stockholm är alltså demokratiska enligt mig och min undersökning.

7.1 Avslutande diskussion

Det har varit oerhört intressant att genomföra den här undersökningen, visserligen utgör den inte en fullvärdig bild av hur skoldemokratin ser ut idag. Men den återger en positiv bild av var den är på väg utifrån den definition av begreppet demokrati som jag har använt i den här undersökningen. Ett av de främsta problemen enligt respondenterna är bristen på intresse bland eleverna. Vad krävs för att få eleverna mer engagerade? Det är en fråga värd att undersöka eller är det så enkelt att man helt enkelt förväntar sig för mycket av skolungdomar idag? Jag ser tydliga ambitioner i alla skolor som jag har besökt och elevrådet eller elevkåren ser annorlunda ut idag än om man jämför med när jag gick ut år 2002. Vidare kan man problematisera påverkan och beslutanderätt. När man pratar om elevdemokrati idag så kritiserar många skolor för att elever inte får bestämma i den mån de förtjänar. Men då undrar jag, hur mycket är det rimligt att de bestämmer? Samtliga respondenter menar att påverka, göra förändring och få göra sig hörd räcker långt för dem. Ingen menar att eleverna ska besluta allt, det skulle inte fungera för att eleverna inte har de rätta verktygen för att bestämma allt än. Flera av förslagen saknar rimlighet.¹⁵⁷ En sådan typ av problematisering har jag saknat i den här diskussionen då flertalet menar att eleverna måste få bestämma mer.¹⁵⁸

---

¹⁵⁷ Se exempelvis intervjujubilaga, s. 27 och 36.

¹⁵⁸ Se exempelvis Eckhardt och Fors uppsats.

8. Förslag på vidare forskning

Det finns ett flertal förslag på vad man skulle kunna göra. Exempelvis skulle man kunna jämföra Svea och Seco för att se vilken av dessa två nationella elevorgan som främjar eleverna på bästa sätt, ur ett elev- och möjligen ur ett vuxet perspektiv. En annan intressant undersökning vore att granska skoldemokratis förhållande till genus och interkulturalitet. Spelar det biologiska könet någon roll? Spelar det sociala könet någon roll? Förväntas tjejer och killar att agera annorlunda och inom vissa områden? Eller har genusskillnaderna börjat luckras upp? Som forskare kan man även fråga sig om elevrådet är representativt utifrån den kulturella och etniska bredd som finns i dagens Sverige. Ett annat förslag är att studera huruvida det finns några inslag av etnocentrism i dagens undervisning, onekligen kan detta vara ett problematiskt perspektiv då etnocentrismen är något kontroversiell men det gör den inte mindre relevant för den sakens skull, kanske rentav mer relevant. En annan intressant aspekt skulle kunna vara att problematisera begreppet frihet, exempelvis skulle man kunna utgå från Will Kymlickas bok om politisk filosofi och problematisera effekterna av för mycket frihet. Den typ av frihet som kan återfinnas framförallt i Amerikansk "High school spirit", en idé som några av respondenterna såg upp till och försökte eftersträva.¹⁵⁹ Ett sista förslag skulle vara att undersöka varför det finns brist på intresse bland eleverna på skolorna idag, varför vill de inte vara med och påverka?

---

¹⁵⁹ Intervjubilaga, s. 3 och 21.

Litteraturlista

Dahl, Robert. A (2005) *Demokratin och dess antagonistier*. Stockholm: Ordfront.

Departementsserien (Ds) (2003:46).

Eckhardt, Alexandra och Fors, Odile (2008) "Att vara människa i klassrummet" – lärare och elevers uppfattningar om elevinflytande på gymnasieskolan. Malmö Högskola.

Esaiasson, Peter: Gilljam, Mikael: Oscarsson, Henrik och Wängnerud, Lena (2005) *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (andra upplagan) Stockholm: Nordstedts Juridik AB.

Hellevik, Ottar (1984) *Forskningsmetoder i sociologi och statsvetenskap*. Natur och kultur. Beta grafiska: Lund.

Läroplan för de frivilliga skolreformerna Lpf 94 – Gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, den kommunala vuxenutbildningen, statens skolor för vuxna och vuxenutbildningen för utvecklingsstörda.

Magne Holme, Idar och Krohn Solvang, Bernt (1997) *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Schilling, Jessica (2008) *Elevdemokratisering – Hur elever bidrar till att demokratisera sig själva genom ett elevråd*. Karlstad Universitet.

Svenska akademins ordlista över svenska språket (Saol) (2006) 13e upplagan. Nordstedt akademiska förlag: Stockholm.

Internetkällor

<http://dSPACE.mah.se/dSPACE/handle/2043/5527>

<http://kau.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:5669>

http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3271&dok_id=GRB446

www.skolverket.se

Otryckta källor

Intervjubilaga